

השמייטה - מן היסודות ועד להלכה למעשה

הרב יוסף צבי רימון

כיצד נטפל בגינה בשמייטה?

מתי מותר לעשות מלאכות דרבנן?

ואלא זיהום [=הדברה של העץ ממזיקים] אניזום קא קשיא ליה, מאי שנא זיהום דשרי, ומאי שנא גיזום דאסור? מי דמי? זיהום אוקומי אילנא [לשמור על העץ] ושרי, גיזום אברויי אילנא [לשבת את העץ] ואסור!

א עבודה זרה, נ:

לאברויי אסור

לאוקמי מותר

נראה דאוקמי אילנא [איסורים דרבנן בשביעית] דשרי אינו אלא בשביעית, שתכלית האיסור [היא] הצמיחה [פעולות שמצמיחות]...

שאינו אלא לאוקמי בעלמא... ולא חשיבא עבודה.

ריטב"א

שרי - דאית ביה משום פסידא.

רש"י

הגינה בשמיטה

(C) הרב יוסף צבי רימון

אוקמי פירא או אוקמי אילנא?

ומפני מה התירו כל אלה, שאם לא ישקה תעשה הארץ
מלחה וימות כל עץ שבה.

רמב"ם, שמיטה ויובל, פ"א

מותר גם לצורך הפירות
חזו"א

מותר רק לצורך האילן, אבל לא
לצורך הפירות כי הם הפקר
הרב קוק

מהרי"ל דיסקין: הפירות של
כלל ישראל, ועשה מלאכה
עבור הכלל

התירו כנראה רק מלאכות
שאינן לצורך השמיטה עצמה
לשנים הבאות

אוקמי \neq מלאכה

אוקמי = מלאכה
והותר בגלל הפסד

השקיה

נראה בעיקר דינא דבית השלחין שמותר להשקות... ולפי זה יתבאר... במקום שחז"ל קבעו שזה מצב של פסידא, אין צריך לצמצם וכל שהשדה צמאה למים מותר להשקות...

א הרב קרליץ, חוט השני, א' ה"י

מיהו בזמנים שבית השלחין אינה צריכה השקאה ליכא היתרא דהשקאה, דעכשיו אין לה שם של בית השלחין.

ב הרב קרליץ, שם

המשקים על ידי ממטרות (ולא על ידי צינור) אין צריכים לסגור את הברז [לכולי עלמא] לאחר שהשקו מעט כדי הצורך בצמצום, דכל שההשקאה מתייחסת לפעולה אחרת שהותרה, אין צריך לצמצם.

ג הרב קרליץ, שם

כיסוח דשא

קציצת דשא לדעת מומחים אינו מועיל להבריא הצמח כלל,
כמו בזמירה, ולכן כשאינו מתכוון אלא לנוי,
אינו בכלל מלאכת זמירה

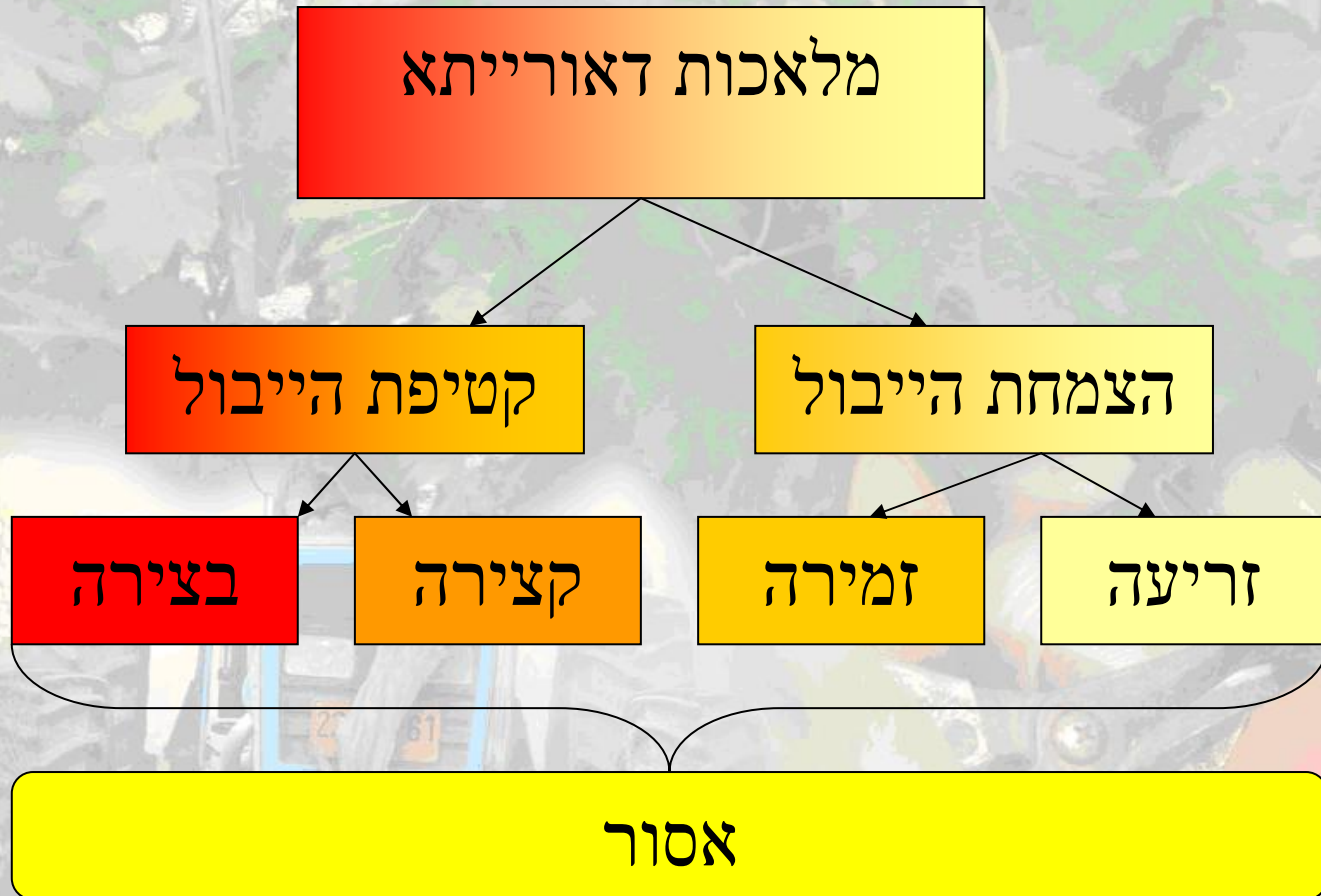
הרב שטרנבוך

הגינה בשמיטה

(C) הרב יוסף צבי רימון

תרשים מסכם 1:

תרשים מסכם 2:

מלאכות דרבנן

השקיה, זיבול, ניכוש (עם שורש), כיסוח (בלי שורש), ריסוס וכדומה

מותרות בשביל לשמור על הקיים ("לאוקמי")

עשבים שוטים

כיסוח דשא

מותר לכסח כרגיל, כי המטרה היא נוי "תספורת". אם מחכים והדשא גדול, הדבר פחות טוב, כי יש כבר מטרה חקלאית. גדר חיה: רצוי למעט בגיזומה. ניתן להקל כשיש צורך מיוחד, ובתנאי שהגדר מלאה.

נוי

מותר אם ניכר הדבר שהמטרה היא נוי. לכן, רצוי למעט בכך.

מטרה חקלאית

אסור, אלא אם כן, צמחים אחרים ייפגעו (ועדיף לכסח [לא שורש] או לרסס).

השקיה

יש להגדיל את הרווח בין ההשקיות, אך ניתן להשאיר את המטרות פתוחות לכמה זמן שרוצים.

זבלול

יש לזבל לפני השמיטה, בזבל שמתפרק לאט ("איטי תמס"). בשמיטה עצמה: רק אם יהיה נזק ארוך טווח לצמח.